

Javaslat

„A Maros –ártér állatvilága”

települési értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Popányné Vaszkó Ágnes

.....
Popányné Vaszkó Ágnes

Apátfalva, 2016. április 28.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Popányiné Vaszkó Ágnes

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Popányiné Vaszkó Ágnes

Levelezési cím: Apátfalva, Templom u 57. 6931

Telefonszám: 06 62 260 126

E-mail cím: apatfalvakonyvtar@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

A Maros –ártér állatvilága

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

agrár- és egészség és életmód épített környezet

élelmiszergazdaság

ipari és műszaki kulturális örökség sport

megoldások

természeti környezet turizmus

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

Apátfalva Maros -part

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

települési tájegységi megyei külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A Maros folyó menti erdők zöld sávja összeköttetést teremt az erdélyi hegyekkel, mely ökológiai folyosón keresztül számos állatcsoport terjedése történik. Bizonyos erdei elemek a hegyek felől érkeznek hozzánk, ezek a hatások a Maros-völgy cincér-faunájában kimutathatóak.

Fokozottan védett Tompa folyamkagyló (*Unio crassus*)

A tompa folyamkagyló korábban gyakori volt Európában és hazánkban is, de a vízszennyezések következtében állományai erősen megfogyatkoztak.

Ez a faj a gyorsfolyású vizeket kedveli, ezen belül a parti zónában iszapos, agyagos nehezen mozgó aljzatban érzi jól magát. Homokban a faj előfordulása kizárt, mert a gyorsan mozgó víz az állatokat kimosná vagy betemetné.

A Maros-ártér csigafaunájának érdekessége, hogy a Kárpátokból a Maros által lehordott

csigafajoknak egy része tartósan meg is telepedett a területen, ilyen a bánáti csiga is, mely nagy mennyiségben fordul elő. Idős, bolygatatlan aljnövényzet nélküli részeket kedveli. Nyáron korhadó törzsek alatt, ősszel és tavasszal a nedves korhadó avarban lehet megtalálni. 1996-ban egy érdekes légyfajra bukkantak. Az európai nyelesszemű légy szemei oldalirányra kinyúló nyélen ülnek. Kiderült a Maros teljes magyarországi szakaszán előfordul, nyáron főként a homokkal borított nedves, sík parti részeken, az iszapos talajfelszíneket kerüli. A kifejlett példányok október végétől a magas partfal kis méretű lyukaiban telelnek át. A Maros cincérfajainak kutatása során a Kárpát-medencében három új cincérfaj került elő, melyek mindegyike a Maros menti „faunakapun” keresztül érkezett az Alföldre. Egyik ezek közül a mácsonyacincér. Az első példányt 1986-ban Makón találták. A Maros mentén élő cincér fajok nagy részének a kocsányos tölgy és fehér fűz a tápnövénye. A tiszavirág nemcsak a Tiszában él, hanem a Marosban is. A meredek, agyagos partfalakon kiváló élőhelyet találnak a lárvák. Június folyamán pedig az imágók pár órás tiszavirág életüket élik a folyó felszínén táncolva. Nyár folyamán egy másik érdekes kérészfaj a tejfehér színű dunavirág is rajzik itt. A területen eddig 21 védett bogárfajt mutattak ki, legérdekesebbek a nagy karmosbogár, védett négyfűpú karmosbogár. A folyami szitakötők mind a négy hazai faja előfordul a Marosban. Leggyakoribb a fekete lábú szitakötő. A védett sárgás szitakötő, hazánkban ritka, a Marosban azonban több helyen előkerült nagyobb egyedszámban. Az alábbi felsorolásban azok a fajok találhatók, melyek a Maros folyó és a lakott területek közt általában előfordulnak.

Gerinctelenek:

Kórócsiga	(<i>Helicella obvia</i>)
Pannon csiga	(<i>Cepaea vindobonensis</i>)
Éti csiga	(<i>Helix pomatia</i>)
Kis színjátszólepke	(<i>Issoria lathonia</i>)
Tiszavirág	(<i>Palingenia longicauda</i>)
Sávós szitakötő	(<i>Agrion splendens</i>)
Köz. tarlószáska	(<i>Chorthippus brunneus</i>)
Zöld lombzöcske	(<i>Tettigonia viridissima</i>)
Mezei tücsök	(<i>Gryllus campestris</i>)
Mórpoloska	(<i>Eurygaster maura</i>)
Veróköltő bodobács	(<i>Pyrrhocoris apterus</i>)
Vérpettyes kabóca	(<i>Cercopsis vulnerata</i>)
Réti lószúnyog	(<i>Tipula padulosa</i>)
Köz. zengőlégy	(<i>Syrphus ribesii</i>)
Erdei szúnyog	(<i>Aedes cantans</i>)
Erdei fahangya	(<i>Lasius niger</i>)

Német darázs	(<i>Vespa germanica</i>)
Kék fadongó	(<i>Xylocopa violacea</i>)
Földi poszméh	(<i>Bombus terrestris</i>)
Májusi cserebogár	(<i>Melolontha melolontha</i>)
Köz. lágybogár	(<i>Cantharis fusca</i>)
Hétpettyes katica	(<i>Coccinella septempunctata</i>)
Fehérgyűrűs bogáncscincér	(<i>Agapanthia villosoviridescens</i>)
Közönséges állaspók	(<i>Tetragnatha extensa</i>)
Réपालepke	(<i>Pieris rapae</i>)
Káposztalepke	(<i>Pieris brassicae</i>)

A gerinctelen fajok között nincs védett.

A Maros folyó halállománya:

Jelenleg a területen előforduló 48 halfaj közül védett, bennszülött fajok is megtalálhatók, mint például a homoki küllő, selymes durbincs, magyar bucó, és a német bucó. Stabil állománya él a folyóban a védett sujtásos kűsznek, valamint előfordul a szintén védett kurta baing és a kőfűró csík is.

3.6.7.2. A Maros folyóban előfordult halfajok jegyzéke és azok elterjedése a magyarországi szakaszon.

			Torkolat	Deszk	Klárfa	Ferencszállás	Makó	Apátfalva	Magyarcsanakád	Nagylak	Gyak.	Hónap
	Latin név	Magyar név	1	2	3	4	5	6	7	8		Szaporodás
1	<i>Acipenser ruthenus</i>	<i>Kecsege</i>					1				1	3-6
2	<i>Anguilla anguilla</i>	<i>Angolna</i>					1				1	Sargassó
3	<i>Rutilus rutilus</i>	<i>Bodorka</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	4-5
4	<i>Ctenopharyngodon idella</i>	<i>Amur</i>					1					1
5	<i>Scardinius erythrophthalmus</i>	<i>Vörösszárnyú keszeg</i>	1	1	1		1		1	1	6	4-6
6	<i>Squalius cephalus</i>	<i>Fejes domolykó</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	5-6
7	<i>Leuciscus leuciscus</i>	<i>Nyüldomolykó</i>							1	1	2	3-4
8	<i>Leuciscus idus</i>	<i>Jászkeszeg</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	5-6
9	<i>Aspius aspius</i>	Ragadozó őn (Balin)	1	1	1	1	1	1	1	1	8	3-5
	<i>Leucaspis delineatus</i>	<i>Kurta baing</i>										0
10	<i>Alburnus alburnus</i>	<i>Küsz</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	4-7
11	<i>Alburnoides bipunctatus</i>	<i>Sulytásos küsz</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	5-6
12	<i>Blicca (Abramis) bjoerkna</i>	<i>Karikakeszeg</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	4-6
13	<i>Abramis brama</i>	<i>Dévérkeszeg</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	4-6
14	<i>Abramis ballerus</i>	<i>Laposkeszeg</i>	1	1	1	1	1	1			6	4-6
15	<i>Abramis sapa</i>	<i>Bagolykeszeg</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	5-6
16	<i>Vimba vimba</i>	<i>Szilvaorrú keszeg</i>	1		1	1	1	1	1	1	7	5-7
17	<i>Pelecus cultratus</i>	Garda			1		1				2	5
18	<i>Chondrostoma nasus</i>	<i>Paduc</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	4-5
	<i>Tinca tinca</i>	<i>Compó</i>										0
19	<i>Barbus barbus</i>	<i>Márna</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	4-6
	<i>Gobio gobio</i>	<i>Fenekjáró küllő</i>										0
20	<i>Gobio albipinnatus</i>	Halványfoltú küllő	1	1	1	1	1	1	1	1	8	5-6
21	<i>Gobio kessleri</i>	Homoki küllő			1	1	1		1	1	5	4-6
22	<i>Pseudorasbora parva</i>	<i>Razbóra</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	3-6
23	<i>Rhodeus sericeus</i>	<i>Szívárványos ökle</i>	1		1	1	1	1	1	1	7	3-7
	<i>Carassius carassius</i>	<i>Széles kárász</i>										0
24	<i>Carassius gibelio</i>	<i>Ezüstkárász</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	5-6
25	<i>Cyprinus carpio</i>	<i>Ponty</i>		1	1	1	1	1	1	1	7	4-6
26	<i>Hypophthalmichthys molitrix</i>	<i>Fehér busa</i>		1	1		1				3	
27	<i>Hypophthalmichthys nobilis</i>	<i>Pettyes busa</i>							1		1	
	<i>Misgurnus fossilis</i>	<i>Réticsík</i>										0
28	<i>Cobitis elongatoides</i>	<i>Vágócsík</i>							1		1	4-6
29	<i>Sabanejewia aurata</i>	Törpecsík		1	1	1	1	1	1	1	7	4-6
	<i>Ameiurus nebulosus</i>	<i>Törpeharcsa</i>										0
30	<i>Ameiurus melas</i>	<i>Fekete törpeharcsa</i>					1	1	1		3	
31	<i>Silurus glanis</i>	<i>Harcsa</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	5-6
32	<i>Esox lucius</i>	<i>Csuka</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	2-4
33	<i>Lota lota</i>	<i>Menyhal</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	12-2
34	<i>Lepomis gibbosus</i>	<i>Naphal</i>			1	1	1	1			4	5-6
35	<i>Perca fluviatilis</i>	<i>Sügér</i>	1	1	1		1				4	4
	<i>Gymnocephalus cernuus</i>	<i>Vágódurbincs</i>										0
36	<i>Gymnocephalus baloni</i>	<i>Széles durbincs</i>	1	1	1	1	1	1	1		7	4-5
37	<i>Gymnocephalus schraetser</i>	Selymes durbincs	1	1		1	1	1	1		6	4-5
38	<i>Sander lucioperca</i>	<i>Süllő</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	8	3-4
	<i>Sander volgensis</i>	<i>Kőszüllő</i>										0
39	<i>Zingel zingel</i>	Magyar bucó	1	1	1	1	1	1	1	1	8	4-5
40	<i>Zingel streber</i>	Német bucó			1	1	1			1	4	3-5
41	<i>Neogobius fluviatilis</i>	<i>Folyami géb</i>	1								1	5-6
42	<i>Proterorhinus semilunaris</i>	<i>Tarka géb</i>	1	1			1				3	4-5
			28	28	32	29	38	28	31	27		

5. táblázat: A Marosban az irodalmi adatok alapján biztosan 42 halfaj jelenlétét tudták igazolni.

A holtágak és kubikok a kétéltűek és hüllők számára nyújtanak ideális élőhelyet. Megtalálható a dunai göte, pettyes göte, vöröshasú unka, zöld varangy, erdei béka, mocsári béka, kecskebéka, barna varangy, barna ásóbéka, vízisikló és mocsári teknős.

Gerincesek:

Védett kétéltűek:

Vöröshasú unka	(Bombina bombina)
Tavi béka	(Rana esculenta)
Kecskebéka	(Rana ridibunda)
Zöld levelibéka	(Hyla arborea)
Barna ásóbéka	(Pelobates fuscus)
Zöld varangy	(Bufo viridis)

Védett hüllők:

Vízisikló	(Natrix natrix)
-----------	-----------------

Madárvilág:

A hullámtér a madárvilág számára is változatos élőhelymozaikot jelent. Tavasszal a kiöntéseken gyakran láthatunk szedegető szürke gémekeket, kis kócsagokat. A fészkelő madárfajok közül vízityúk, a karvaly, a vörös vércse, a kuvik, a szalakóta, a búbosbanka, a gyurgyalag, a nagy és kis fakopáncs, a fekete harkály, az ökörsem, a fakusz, az őszapó, a függőcinege a legjelentősebbek.

Fészkel a fokozottan védett fekete gólya is, mely augusztus végén, vonulása előtt nagyobb csapatokba verődve gyülekezik az ártéren.

Kedvező tavaszi, nyár eleji vízállás esetén Csongrád megye legerősebb kis lile költőállománya él a folyó homokpadjain. A Maros folyón két szigeten is található gémtelep, ahol a szürke gém és a nagy kárókatona fészkel nagy számban, néhány pár kis kócsag és bakcsó társaságában.

Védett madarak:

Vörös vércse	(Falco tinnunculus)
Kis lile	(Charadrius dubius)
Tőkés réce	(Anas platyrhynchos)
Búbos pacsirta	(Galerida cristata)
Sárgarigó	(Oriolus oriolus)
Seregély	(Sturnus vulgaris)
Barázdabillegető	(Motacilla cinerea)
Szécinege	(Parus major)
Kékcinege	(Parus caeruleus)
Barátposzáta	(Sylvia atricapilla)
Mezei veréb	(Passer montanus)
Zöldike	(Carduelis chloris)

Tengelic	(Carduelis carduelis)
Erdei pinty	(Fringilla coelebs)
Tövisszúró gébics	(Lanius collurio)

Emlősök:

Az emlősök közül ki kell emelni a denevérfajokat, melyek az idősebb odvas fákban élnek.

Ki kell emelni a fokozottan védett tavi denevér Maros menti állományát, megőrzése érdekében a marosmenti puhafás ligeterdők fenntartása, területének növelése a legfontosabb feladat. A denevérek számára kihelyezett odúk „illegális” lakói a mogyorós pelék, nagy számban vannak jelen főként a tölgyesekben.

Emlősök:

Keleti sünn	(Erinaceus europaeus)
Őz	(Capreolus capreolus)
Mezei nyúl	(Lepus europaeus)
Róka	(Vulpes vulpes)
Csíkos egér	(Agrarius sp.)
Mezei pocok	(Microtus arvalis)

Jelentős értéket képvisel a fokozottan védett vidra, melynek nyomai sok helyen megtalálhatóak. Szintén a nyomokból lehet következtetni a mókus hullámtéri jelenlétére.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Apátfalva szinte a folyó partján települt. A folyó mindig is hatással volt a településre. A Maros mente állatvilága a Körös –Maros Nemzeti Park részeként mindannyiunk közös kincse.

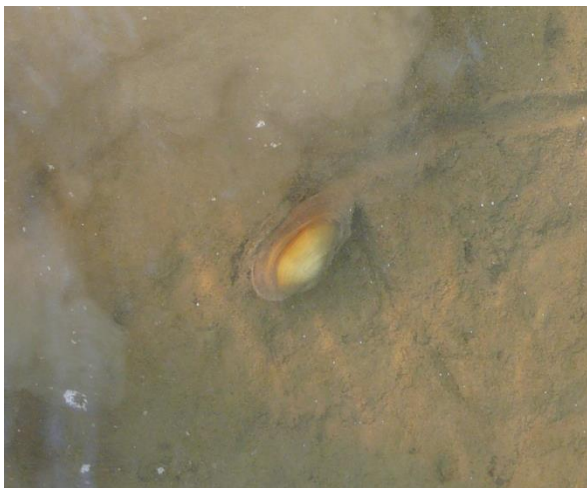
7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Natura 2000 Hatásbecslési Dokumentáció 2015. Szalma Bt. Deszk
 Körös- Maros Nemzeti Park Maros ártér c. ismeretterjesztő füzet
 Tóthné Hanyecz Katalin: „... Amerre a nap lejár...” Bábic könyvek sorozat 2000.

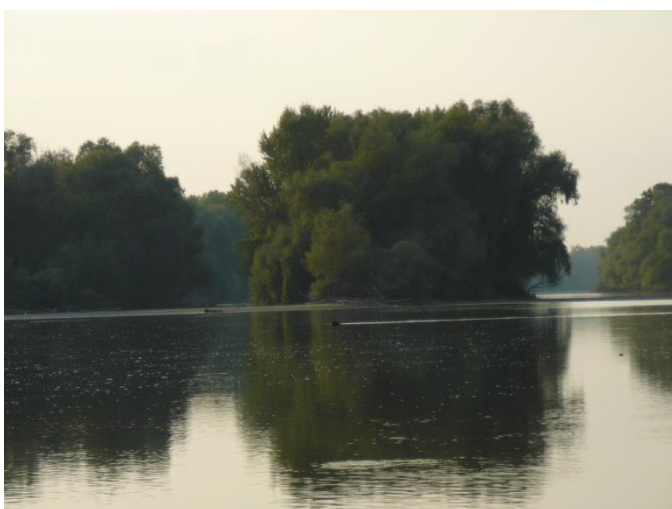
8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

Kagyló a Marosban 2011. 09.

Sziget a Marosban 2011. 09.

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *j*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság

5540 Szarvas, Anna-liget 1.

Levél cím: 5541 Szarvas, PF.: 72. Tel.: 66/313-855, Fax: 66/311-658, E-mail: kmnp@kmnp.hu

1953/2016 ikt.sz.
Üi.: Ezer Ádám

Tárgy: A Maros-ártér növény- és állatvilágának
ajánlása az apátfalvi települési értéktárba

Vargáné Nagyfalusi Ilona
elnök

Apátfalvi Értéktár Bizottság

Apátfalva

Templom u. 69.

6931

Tisztelt Elnök Asszony!

A Maros-ártér növény- és állatvilágának az apátfalvi települési értéktárba való felvétele kapcsán küldött szíves megkeresésére az alábbi javaslatot teszem:

A Körös-Maros Nemzeti Park Maros-ártér részterület felét kitevő erdőkben a hullámterekre jellemző kemény- és puhafás állományok váltják egymást. Ezek közül is kiemelkedik a Makó, Maroslele és Szeged határába eső vetyeháti rész, mely több, mint ezer hektáros összterületével térségi szinten is jelentős erdőterületnek számít. Kora tavasszal a védett növényfajok közül említésre méltó a ligeti csillagvirág (*Scilla vindobonensis*) jelenléte. Nyár elején néhány puhafás erdőfoltban virágozik az orchideák közé tartozó védett széleslevelű nőszőfű (*Epipactis helleborine*) és fehér madársisak (*Cephalanthera damasonium*).

A hullámtéri ecsetpázsitos kaszálókon szórványosan fordul elő a védett réti iszalag (*Clematis integrifolia*). A lőszpusztagyepék fajait őrzi a Bekai-halom, melynek kiemelkedő értéke a karcsú orbáncfű (*Hypericum elegans*) és a gumós macskahere (*Phlomis tuberosa*).

Ami a Maros-ártér állatvilágát illeti csigafaunájának érdekessége, hogy a Kárpátokból a Maros által lehordott fajoknak egy része tartósan meg is telepedett a területen. Ilyen a védett bánáti csiga (*Chilostoma banatica*) is, amely a magyarországi szakasz mentén végig, sokfelé előfordul. Érdekes felfedezés a tudományra új fajként leírt, 1996-ban itt megtalált európai nyelesszemű légy (*Sphyracephala europaea*), mely európai viszonylatban is kiemelkedő érték. A Maros mentének jelentős fajai közé tartozik a kisszámú, lokális előfordulással rendelkező nagy karmosbogár (*Potamophilus acuminatus*) és a vízminőségre igen érzékeny négypúpú karmosbogár (*Macronychus quadrituberculatus*) is.

A halak közül védett, bennszülött fajok is megtalálhatók a Marosban, mint amilyen a homoki küllő (*Gobio kessleri*), a selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzeri*), a magyar bucó (*Zingel zingel*) és a német bucó (*Zingel streber*), de előfordul a szintén védett kurta baing (*Leucaspilus delineatus*) és a köfűró csík (*Sabanejewia aurata*) is. A folyó mentén több helyen találunk

gémtelepeket, a nagy kiterjedésű erdőkben pedig megfelelő költőhelyet talál a rétisas (*Haliaeetus albicilla*) és a fekete gólya (*Ciconia nigra*). A legfrissebb felmérések szerint jelentős a Maros-menti erdők tavidenevér-állománya (*Myotis dasycneme*) is.

Fenti rövid összefoglalóból is jól kivehető, hogy a Maros-ártér növény- és állatvilága különleges értékekkel bír ezért, mint a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság igazgatója ezeket Apátfalva település értéktárába felvenni javaslom.

Szarvas, 2016. május 12.

Üdvözlettel

Tirják László
igazgató

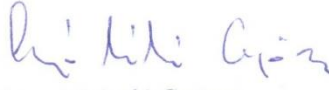
Tárgy: A Maros – ártér állatvilágának ajánlása a település értéktárába

Vargáné Nagyfalusi Ilona
Értéktár Bizottság Elnöke
részére
Apátfalva
Templom u. 69.

Tisztelt Elnök Asszony!

Ezúton szeretném ajánlani a települési értéktárába, a Maros – ártér állatvilágának a felvételét. Az indoklásom pedig az, hogy a településünk a Maros mentén helyezkedik el, életünk szerves részét képezi, az ártérben rengeteg védelemre és megismerésre szoruló állat lelhető fel. Nem hagyhatjuk, hogy mind az a kincs, – legyen szó a rengeteg halfajról, vagy rovarokról, gerinctelenekről – amik itt fellelhetők, az utókor számára ismeretlen, megismerhetetlen legyen.

Apátfalva, 2016. április 8.

Langó László György

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

A javaslatához készült képeket Vargáné Nagyfalusi Ilona (Apátfalva, Rákóczi utca 115.) készítette 2011. szeptemberben, a Maros nagyon alacsony vízállásánál. További felhasználásukhoz hozzájárulok.

Apátfalva, 2016. május 04.

Vargáné Nagyfalusi Ilona